

Товариство „Взаємна Поміч Українців Учителів”

Для оборони станових потреб та прав, загал українського вчителства зорганізував свою крайову установу – товариство „Взаємна Поміч Українців Учителів” (В оригіналі – „Взаїмна”) у Львові. 1905 року постав у Бережанах відділ цього товариства. Вчителство в повіті творило здисципліновану громаду і дало справді багато в громадському житті повіту. Між членами була товариська солідарність. У роках 1904 – 1910, коли повітовим шкільним інспектором був о. Василь Навроцький, відділ був одним із найкращих на заході України. До того часу повітовим інспектором у Бережанах був поляк або спольщений німець. Тому вони протегували вчителів-поляків і їх призначали на посади. Але за діяльності о. В. Навроцького в повіті вчителі - українці сягали 70% загальної кількості вчителства. Також і в міських школах працювали декілька вчителів - українців. Політика шкільного інспектора о. Навроцького не була по душі полякам, і вони робили неперербірливі заходи про перенесення його до іншого повіту.

Учителі й учительки на Бережанщині, члени тов. В П У У в 1930 р.

Шкільний інспекторат у Бережанах довгі роки містився в наріжній кам'яниці на ринку – вул. Адамівка, на першому поверсі. За часів о. Навроцького, одного дня возний зголосив, що прийшов якийсь бідак

Інспектор народніх шкіл на Бєрежанщині — о. Василь Навроцький.

і просить милостині. Інспектор довго не розпитуючи витягнув з гаманця якусь монету і передав возним для бідного. Та через хвилину возний повернувся і заявив, що бідний хотів би говорити з інспектором і милостині не просить. Перед інспектором з'явився чоловік занедбаного вигляду і сказав, що не просить допомоги, що він — учитель, шукає праці, але досі як українець зустрічав в інспекторів відмову. Інспектор о. В. Навроцький переглянув його документи, витягнув з кишені банкнот 20 корон і подав учителеві: „Купіть собі черевики, приведіть одяг сьак-так до порядку, поголіться та завтра зголосіться”. Третьої днини учитель поїхав на посаду в село Р. Після довгих і настирливих заходів „польонії”, інспектора о. В. Навроцького перевели з Бережан до Станиславова. Польське вчителство з тієї нагоди передало на „товариство школи людовей” 100 корон, а вшехпольське „Слово Польське” на своїх сторінках помістило таку заяву: „З okazji пшепенсєня з Бжежан полякожерци-інспектора Навроцкего, кулко науцицєлі в Бжежанах склада 100 корон на ТСЛЬ”. Такі то речі діялися за Австрії в повіті, що нараховував понад 70% українського населення, ще й з тих 30% чимало зараховувало себе до українців, хоча були латинниками не вміючи ніже одного правильно вимовленого польського слова.

У керівництві відділу „Учит. В. Поміч” в Бережанах були між іншими, Іван Яворський з Урманя, Іван Петрицький, Гриць Кісь, Микола Божиковський, Семен Весоловський, Теодор Нагірський та інші. Шкільний інспектор-поляк, за політичну та громадську діяльність вчителя в селі — рік-річно перекидав його з одного села до іншого і так він

підтинав його матеріально, бо народні учителі уживали приналежний до школи город, а часами і малий садок. Такими шиканами примушувано вчителя ставати „льояльним”, а все називалося „для добра школи”. Поляки - вчителі таких „благодатей” не зазнавали.

Кожного року відбувалися в Бережанах декілька вчительських конференцій. Під час зимових шкільних ваканцій „Взаємна Поміч” приготувляла бал, на якому вчительство повіту являлось усе без вийнятку. Буфетові столи угинались від повних полумисків — то був дар жіноцтва, барильця та пляшки, дар мужчин - учителів. В залі повно гамору, розмов, гумор — коломийка відходила з темпераментом, а там і вальси, кадрілі та лянсієри часом і модне танго, що їх „витинало” молодше братство. У других кімнатах старшина при зелених столиках „пане дзю” розважалась — преферанс, ну і фербельок... Було колись!..

Працювали в Бережанській народній школі, між інш. Микола Божиковський, Гриць Коссак, згодом полк. УСС, Теодор Нагірський, а в повіті: Пилип Ратич, Анна Глібовицька, Анна Левицька, Омелян Ставничий, Осип Вачків, Іван і Леокадія Яворські, Семен і Ольга Весоловські, Григорій і Євфрозина Кісі, Сидір Юськевич, Микола і Доміцеля Боньчуки, Іван Ризак, Лука Кушнір, Іван Рижевський, Микола Зінко, Микола Баворовський, Ілярій і Ольга Бабуняки, Іван Флюнт, Володимир Козловський, Мелянія Геретівна, Марія Огоновська, Анна Королос, Петро Савчук, Степан Мізур, Стефа Петрицька-Морозова, Кропичька, Цаленюки, Галя Бородайко-Костів, Марія Лаврівська, Галя Лукашевич-Петрицька, Антонина Мерещовська, Максим і Тереса Гусаки, Володислав Долинський, Микола Тисовський, Іванна Миколайків-Кордубова, Христина Федьчишин, Теодор Кожушко, Марія Гуцалівна, Володимир Придаткевич, Софія Сосенко, Микола і Галя Зінки, Василь Халупа, Ілля Варчак, Галя Чижовська, Петро і Софія Бортники, Галя Скасків, Михайло Гофрик, Анна Ратич, Бронислава Воронівна, Лисняківна, Мартинишин-Кренжаловський, Софія Дуткевич, Стефа Дударева, Ілля і Вікторія Кокорудзи, Теодор і Іванна Турчин, Семівна-Західна, Стефа Тихівна, Методій Беднарський.

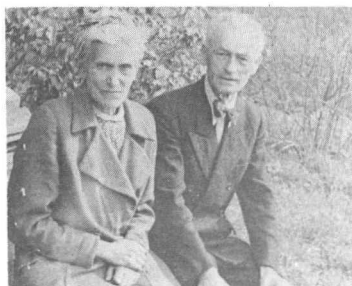
Повітовими інспекторами були: Фрайнд, о. Василь Навроцький, Петро Райхерт, Антоні Позняк, Н. Бережніцкі, Юлій Бек. Шляхи народнього вчителя не були встелені рожами. Чимало зазнав він колючок і від своїх і від чужих. Чи згадають наступні покоління вас „борців без лаврів і страви”, що з самопосвятою орали перелого темноти, клали голови на жертвеннику Батьківщини, заповняли ворожі в'язниці і табори, терпіли зневаги і насильства від наших смертельних ворогів?...

— * * * —

Австрійський уряд у справах шкільництва ішов на руку полякам і тому українці були змушені закладати приватні українські школи. Організацію приватного шкільництва взяло на себе Українське Педагогічне Т-во „Рідна Школа” у Львові. Перед першою світовою війною в Галичині було вже 16 приватних українських шкіл. У повітових містах поставали філії того товариства.

Засновником філії У.П.Т-ва у Бережанах були вчителі гімназії. Першим головою філії став проф. Микола Бачинський. Управа закликала в місті і в повіті, щоб батьки посилали дітей до гімназії, вимагали поширення чи утворення по селах шкіл вищого типу. У місті філія відкрила чотири-клясну українську приватну школу, яка містилась в сусідстві з міською жіночою школою на посілости Марешової. Головою філії в тому часі був проф. Ісидор Єлюк.

До гімназії масово пішла сільська молодь із сіл Лісники, Лапшина, Раю, Гинович, Потутур. До заснованої приватної української школи почали дедалі частіше прибувати і міщанські діти. У тойже час парламентарна та соймова репрезентація вели боротьбу за збільшення українських гімназій на території Східньої Галичини – головна заслуга в цьому припадає О. Барвінському. Українські послі домагалися заснування укр. гімназії в Бережанах та в Стрию. Щоб паралізувати вимоги послів, тодішній президент Крайової шкільної ради Міхал Бобжиньскі, висунув проєкт заснування при польських гімназіях в Бережанах і Стрию утравквістичних паралельних кляс, починаючи від I кляси, а коли паралельні кляси досягнуть повної кількості гімназійних кляс, тоді мовляв, буде відокремлена нова українська гімназія. Фактично галицький сойм весною 1914 р. таки ухвалив заснування з тих „паралельок” українські самостійні гімназії. У Бережанах започатковано „паралельки” в 1905 році, а перша матура була в 1913 році. Це

Олена з Бережницьких, двоголітня проф. учит. семінарії в Бережанах і Петро Будзи.

„Рідна Школа” в Бережанах у 1925 р. Посередині сидить о. Іван Кордуба, директор школи, зліва учит. Оля Бабякова з-права — Оля Бородайківна. На долі в платових капелюхах — три брати Левицькі.

Будинок „Рідної Школи” в Бережанах. Наука покинчена, діти відходять додому.

Учителі і дітвора „Рідної Школи” в Бережанах. Сидять зліва — Антін Крамарчук, Дозя Пересадівна, дир. Петро Будз, Оля Бородайківна, о. катехит Володимир Соломка.

Учні й учительський збір „Р.Ш.” в Бережанах. Сидять зліва — Дозя Пересадівна, М. Огністий, Маруся Масляківна, Михайло Грамяк директор, С. Боднаруківна, Стефа Шараневичівна, Антін Крамарчук.

Учні 4-тої кл. „Р.Ш.” в Бережанах зі своїм опікуном кляси Пилипом Гошовським на прогулянці. Шкільний рік 1933/34.

Учні 3-тої кл. „Р.Ш.” в Бережанах, приступили до св. Причастя. Посередині сидить о. катехит Степан Бачинський, і учителька Стефа Шараневичівна.

Учитель М. Огнистий з діворою „Рідної Школи”
в Березанах 1938 р.

Учительство „Р.Ш.” в Березанах в 1936 р. Директор — Антін Крамарчук, катехит о. Степан Бачинський, і вчителі.

Повітове свято „Рідної Школи” в Березанах в 1936 р. „Живі шахи”, виконували-
грали учні „Р.Ш.”, проводив ред. Петро Сагайдачний.

Веселий чайний вечір у домівці т-ва „Бесіда” в Бережанах 1929 р.
Квартет: зліва — Геня Єлюківна, Слава Іванчуківна, Н. Гошовська,
Дося Пересадівна.

У домівці касина „Бесіда” в Бережанах: місцеві студенти при столиках
читають пресу, зліва — Роман Бобяк, Михайло Клецор, Любко Боро-
дайко, Левко Стеткевич, Остап Танчук; стоять зліва — Михайло Гла-
диш, Михайло Демчишин, Ярослав Йонак, Василь Баран; грають в ша-
хи — Іван Маленький, Євген Йонак, Богдан Старух.

був значний успіх у боротьбі за українську школу.

Першими вчителями української приватної школи в Бережанах були: о. катехит Іван Кордуба, директор школи, Марія Чайковська-Ставнича і Ярослава Гутковська-Гусакова.

У 1900 – 1914 рр. кількість українців-учителів у Бережанській гімназії зросла до 30 осіб. Там працювали: Іван Прийма, д-р Степан Томашівський, Григорій Бобяк, Володимир Гусак, д-р Іван Зілинський, Микола Лепкий, Андрій Сабат, Ісидор Єлюк, Антін Крушельницький, Василь Чайковський, Михайло Крушельницький, Павло Чайковський, Іван Поповський, Осип Насельський, Едвард Тиховський, д-р Василь Левицький, Володислав Біберович, Омелян Бачинський, Н. Кічун, Володимир Кипріян, Н. Мацюрак, Н. Посацький, Н. Лушпінський, катехит о. Юліян Дзерович, катехит о. Василь Дубицький, Олекса Лукіянович, о. Віктор Лозинський, о. Ілько Кузів, Н. Крохмальний. До жіночого учительського утравквістичного семінара, прийшов катехит о. Микола Янович. Із збільшенням кількості української інтелігенції – посилилась діяльність в українських товариствах та установах. Управа філії У.П.Т. розпочала для потреб укр. шкільництва грошову збірку в містах і по селах. Державні урядовці-українці та інші працюючі інтелігенти складали річно 2% від платень чи заробітків добровільно на ту ціль, а власники крамниць в місті, без огляду на їх національність, отримали від У.П.Т. бльочки, і продавці зобов'язалися з ціни закуплених у них українською клієнтелею товарів, платити для У.П.Т. 1% бруто. Серед громадянства кинено клич: „Купувати товари в крамницях, які мають бльочки У.П.Т.”, а в інших не купувати! Що два місяці касир філії відвідував крамарів, обчислював та інкасував готівку. Це давало приблизно 20 - 25 корон місячно. Спочатку крамарі неохоче приймали ті „бльочки”, але з часом самі зверталися по них до філії, бо такі українці-покупці за ними питали, а як не було, нічого не купивши – відходили. Працю філії перервали воєнні події, а віднова, почалась з кінцем 1917 р., після відступу московських військ на схід.. Саме місто Бережани, а ще більше весь повіт – дуже потерпіли під час воєнних дій, тому віднова життя посувалась повільно. Справді активне пожвавлення розпочалось із проголошенням української державности 1-го листопада 1918 р. Але у тому періоді українська приватна школа не була відновлена, бо перебрано управи дотогочасних народніх державних шкіл, що автоматично стали українськими.

Одним із видніших починів управи У.П.Т. було придбання в центрі міста одноповерхової кам'яниці для потреб товариства, бо до того часу, українська громада користувалась лише приміщеннями в домі оццадно-позичкової каси „Надія” при вул. Адамівка. Почин до купівлі дали: о. катехит Василь Дубицький, директор Олександр Бородайко, проф. Михайло Підлужний та прокуратор окружного суду Дмитро Бойко. Власником тієї реальности був Лев Осліб; він провадив там каварняне підприємство. Дім коштував 80 тисяч корон. Половину ціни громадяни

був значний успіх у боротьбі за українську школу.

Першими вчителями української приватної школи в Бережанах були: о. катехит Іван Кордуба, директор школи, Марія Чайковська-Ставнича і Ярослава Гутковська-Гусакова.

У 1900 – 1914 рр. кількість українців-учителів у Бережанській гімназії зросла до 30 осіб. Там працювали: Іван Прийма, д-р Степан Томашівський, Григорій Бобяк, Володимир Гусак, д-р Іван Зілинський, Микола Лепкий, Андрій Сабат, Ісидор Єлюк, Антін Крушельницький, Василь Чайковський, Михайло Крушельницький, Павло Чайковський, Іван Поповський, Осип Насельський, Едвард Тиховський, д-р Василь Левицький, Володислав Біберович, Омелян Бачинський, Н. Кічун, Володимир Кипріян, Н. Мацюрак, Н. Посацький, Н. Лушпінський, катехит о. Юліян Дзерович, катехит о. Василь Дубицький, Олекса Лукіянович, о. Віктор Лозинський, о. Ілько Кузів, Н. Крохмальний. До жіночого учительського утравквістичного семінара, прийшов катехит о. Микола Янович. Із збільшенням кількості української інтелігенції – посилилась діяльність в українських товариствах та установах. Управа філії У.П.Т. розпочала для потреб укр. шкільництва грошову збірку в містах і по селах. Державні урядовці-українці та інші працюючі інтелігенти складали річно 2% від платень чи заробітків добровільно на ту ціль, а власники крамниць в місті, без огляду на їх національність, отримали від У.П.Т. бльочки, і продавці зобов'язалися з ціни закуплених у них українською клієнтелею товарів, платити для У.П.Т. 1% бруто. Серед громадянства кинено клич: „Купувати товари в крамницях, які мають бльочки У.П.Т.”, а в інших не купувати! Що два місяці касир філії відвідував крамарів, обчислював та інкасував готівку. Це давало приблизно 20 - 25 корон місячно. Спочатку крамарі неохоче приймали ті „бльочки”, але з часом самі зверталися по них до філії, бо таки українці-покупці за ними питали, а як не було, нічого не купивши – відходили. Працю філії перервали воєнні події, а віднова, почалась з кінцем 1917 р., після відступу московських військ на схід. Саме місто Бережани, а ще більше весь повіт – дуже потерпіли під час воєнних дій, тому віднова життя посувалась повільно. Справді активне пожвавлення розпочалось із проголошенням української державности 1-го листопада 1918 р. Але у тому періоді українська приватна школа не була відновлена, бо перебрано управи дотогочасних народніх державних шкіл, що автоматично стали українськими.

Одним із видніших починів управи У.П.Т. було придбання в центрі міста одноповерхової кам'яниці для потреб товариства, бо до того часу, українська громада користувалась лише приміщеннями в домі ощадно-позичкової каси „Надія” при вул. Адамівка. Почин до купівлі дали: о. катехит Василь Дубицький, директор Олександр Бородайко, проф. Михайло Підлужний та прокуратор окружного суду Дмитро Бойко. Власником тієї реальности був Лев Осліб; він провадив там каварняне підприємство. Дім коштував 80 тисяч корон. Половину ціни громадяни

склали готівкою, а решту заплачено позичкою з каси „Надія”. Цей борг швидко зліквідовано, бо настав час обезцінення корони.

Українсько-польська війна 1918 — 19 рр. знову припинила на деякий час діяльність УПТ. Восени 1919 р. польська влада перебрала все шкільництво, але до своїх шкіл українських дітей не прийняла. Треба було робити заходи для відкриття своєї приватної школи. Тому, що в Бережанах вже перед війною була приватна українська школа, то після дволітніх домагань — одержано дозвіл на відкриття чотирикласної школи, з умовою, що в школі буде обов'язкове навчання польської мови, і усе діловодство також буде вестись польською мовою. Повітовий шкільний інспектор призначив о. Івана Кордубу управителем школи. В дальших роках прийнято назву „Рідна Школа” яка розрослась до 6-ти класної школи. Вона мала також всілякі свої „ходіння по муках”, та остаточно переборола всі перешкоди і проіснувала до осені 1939 р., тобто до нової окупації західної частини України московськими комуністами. Але діловодство велось весь час українською мовою.

Після війни учителями „Рідної Школи” були: Оля Бородайківна-Целевич, Оля Терлецька-Бабяк, Теодозія Пересадівна, Елеонора Крушельницька-Кошикова, Н. Орунова, Маруся Масляківна, Стефа Шараневичівна, Стефа Боднаруківна, Микола Огнистий, Антін Крамарчук: управителями були — о. катехит Іван Кордуба, Петро Будз, згодом інспектор шкіл „Р.Ш.” у Львові, Іван Черномаз, Пилип Гошовський, Михайло Грамяк і останній — Антін Крамарчук. Катехитами були: о. Микола Старух, о. Володимир Соломка, о. І. Чередарчук, о. Степан Бачинський.

До управи, починаючи від 1921 р. належали: о. проф. Василь Дубицький, проф. Гнат Мартинець, проф. Михайло Підлужний, проф. Іван Бабій, проф. д-р Василь Стасюк, проф. Іван Зугасвич, Григор Пришляк, Петро Будз, д-р Володимир Бемко, проф. Олена Бережницька, а від 1937 р. — о. Євсевій Бачинський, парох Бережан.

Це була одна з найкращих українських шкіл у всьому краю. Платня вчителів дорівнювала платні державних учителів, яку виплачувано кожного місяця в повній сумі. Освіта дітей була вища, ніж у учнів державних шкіл, що стверджували інспектори при візитаціях шкіл і сам візитатор Львівської округи Михайло Галібей. Про обладнання школи і матеріальне забезпечення дбала управа т-ва. Діяв „Батьківський комітет” як допоміжний орган управи школи. Висоту шкільної оплати за науку, визначала управа школи, в порозумінні з батьківським комітетом. Вплати надходили точно. Коляда на „Р Ш”, прибутки з чинців дому та інш. покривали кошти утримання школи: в зимових місяцях діти діставали, доживу.

В очах польської адміністрації та школа завжди була сіллю в оці не так через її розквіт, як тому, що у ній гуртувались майже всі міщанські діти і деяка кількість з довколишніх сіл, разом до 400 дітей, і їх кількість зростала далі. Довелось подумати про будову окремого шкіль-

ного будинку. Це, як і патріотичне виховання дітей розбігалось з лінією польської шкільної політики. В 1932 р. воєвідський уряд в Тернополі, не подаючи ніяких причин, несподівано повідомив голову т-ва д-ра Володимира Бемка, про ліквідацію Товариства, з наказом зробити це негайно. Але на домагання управи обґрунтувати це розпорядження правно й навести відповідні постанови законів, — воєвідство уневажило своє рішення і школу врятовано.

Танець „Аркан” виконаний членкинями жіноч. секції молоді на святі Просвіти в Бережанах у 1934 р. Дівчата в гарних народніх строях.

Бережанські студентки і студенти на прогулянці серед зелені.

В 1935 р. відбулося величне свято Рідної Школи з посвяченням шкільного прапора, фестином тощо. На оболонях Адамівки, при співучасті кількатисячної маси народу, о. мітрат Базюк зі Львова в асисті місцевого духовенства, відправив польове Богослуження. Вже до самої підготовки до свята „розгнuzдана польонія” приглядалась, з ненавистю і злобою, плянуючи якусь „несподіванку”. Ранком в день свята, коли народ з усіх сторін підводами з'їздився до Бережан, польські колоністи на підмських дорогах вже близько міста, напали на наших селян, починаючи бійку... Мов з під землі з'явилися поліційні відділи. Серед метушні чимало дісталось не тільки нашим людям, а ще більше напасникам, по обох сторонах полилась кров, були важко поранені. З'явився „на побоевиці” й повітовий комісар поліції. Напасники вийшли з тієї халепи скомпромітованими, поліція була змушена визнати вину по стороні колоністів. Без огляду на такі пригоди, народ прибув, Богослуження відбулось спокійно і назагал свято пройшло гідно. Програма свята була дбайливо підготована. На фестині виступали діти Рідної Школи, у грі „Живі Шахи”, що надзвичайно сподобалось глядачам. Для проведення свята багато попрацював редактор Петро Сагайдачний. Під час свята, як і на фестині — „паньствова поліція” на площу не приходила. Другого дня по святі комісар поліції дякував голові свята за лад і порядок на святі і холонокровну поставу організаторів свята під час напасти.

Того року почесний протекторат над школою прийняв Митрополит Андрей Шептицький і школу названо: „Рідна Школа імени Митрополита Андрея Шептицького”. Однак переслідування з боку польської влади не припинялись. Староство з допомогою шкільного інспектора, намагалось школу таки зліквідувати. Між різними „причинами” висунено закид, що діти не мають у клясах відповідного освітлення, брак каналізації в будинку, немає в коридорі води мити руки і т. п. На початку 1936 р. з вовідського уряду в Тернополі приїхала спеціальна комісія, яка мала перевірити будинок „Рідної Школи”. Від місцевого староства був присутнім віцестароста Франц Полис. Комісія після двогодинного обстеження всієї посілости і шкільних приміщень та кляс і після п'ятигодинного „другого сніданку”, — визнала будинок „Р Ш” вповні відповідним для потреб школи і склала відповідний протокол. З того часу зацікавлення школою з боку влади помітно змаліло, — шкільний інспектор не приходив на візитації, тільки домагався від управи школи звітів — польською мовою. Впродовж усього існування школи, її управа вела діловодство, каталоги та кореспонденцію з польською владою — українською мовою.

„Чайний вечір” на „Бесіді” в Бережанах. Сидять зліва: Богдан Старух, Метельська-Седецька, о. Павло Шиманський, Крамарчук-Лапунькова, Кавківна, С. Седецький. 2-й ряд: 2-й М. Гладш, Левицький, О. Гладшівна, О. Котлярчук, Р. Бобяк, Ніна Пришляківна, Оля Кривківна. Біля Гладша С. Коковський, Іко Білинський. На горі: Білинський, Б. Левицький, Славко Пришляк, А. Гавришо, Бідула.

Курс нац. танків, учит. Н. Гонта. Сидять зліва — Емілія Чуловська-Бобяк, Галя Бобяк-Шкудор, Оля Заворотюк, Ярослава Пашківська, Н. Гонта, Слава Бородайко-Ставніча, Люба Бобяк, Ірка Заворотюк, Оля Цурковська. Стоять зліва: Маркіян Лада, В. Ковальський, Михась Костів, Євген Сена, Славко Західний. Бережани, рік 1926.

Суддя Уленський Юліан, що відіграв важливу ролу при розпаді Польщі на користь укр. пол. в'язнів і нотар Іван Медвідь на проході в липовій райській алеї.

Селянська Бурса

Піднесення національної свідомости селянських мас у Галичині, викликало потребу поширити шкільну мережу в краю та поглибити навчання у школах. Закон Крайової шкільної ради усталив принципи і приписи організації народного шкільництва по селах. Але батьків уже не вдовольало навчання дитини в однокласній школі. Почався наплив учнів із села до міських шкіл та до гімназій. Для них треба було подумати про помешкання в місті, бо приміщування учнів на приватних станціях переходило фінансову спроможність селян. Тому вже в 1904 р., заходами проф. Миколи Бачинського, засновано „Селянську Бурсу”. До управи належали: голова — проф. М. Бачинський, проф. д-р Степан Томашівський, о. катехит Іван Кордуба, директор Олександр Бородайко, Антін Пашковський та інші. Вона містилась у винаймленій хаті п. Колодки на Ізабелівці напроти міської різниці. Управа докладала зусиль, щоб дати сільським дітям нагляд і опіку; декілька гімназистів стали безплатними інструкторами для малих бурсачків, між інш., Микола Іжак, Лев Лепкий, Панас Мидляк, Франц Коковський, Остап Гайдукевич, Володимир Бемко, Дмитро Бойко. Тому, що кількість бурсаків збільшувалася, по трьох роках управа винайняла весь дім з городом на вул. Зелений. Опікуном бурси була не так управа, як дружина проф. Бачинського, Жигмонта та її сестра Кліментія Закшевська. Обидві з самопосвятою працювали в бурсі, провадили безінтересовно бурсацьке господарство. Дочка першої Ольга Бачинська (згодом зам. Галачинська) тоді вчителька міської шко-

ли, була настоятельною бурси та вела книговодство. Місячні оплати бурсаків сягали 3 - 6 корон та домовлена оплата продуктами. Пересічно в Селянській Бурсі було 40 - 50 учнів. У 1909 р. управа закупила для бурси посілість на вул. Новій, за 8 тисяч корон. З того часу кількість бурсаків ще більше зростала, так, що в 1911 р. довелося прийняти платного настоятеля. Став ним студ. прав Іван Пашкевич з Тернополя (згодом директор банку „Покутський Союз” у Коломиї).

Під час першої світової війни дім Селянської Бурси не був пошкоджений. Польська окупаційна влада ніколи не дала дозволу відкрити бурсу для сільських дітей, що вчилися в Бережанах. Тимто згідно з постановами статуту, майно бурси перейшло на т-во „Рідна Школа” в Бережанах. За другої світової війни, будинок колишньої бурси також не зазнав пошкодження.